

NVEs vedtak

Nedlegging av dam Abbortjern

Fet og Sørums kommuner i Akershus

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Nedre Romerike Vannverk AS
Referanse	201705701-25
Dato	24.04.2019
Ansvarlig	Gry Berg
Saksbehandler	Eline Nordseth Berg

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9

7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 14-18

8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B

6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Innhold

Dampakke Romerike	2
Sammendrag – nedlegging av dam Abbottjern	4
Søknad	5
Høring og distriktsbehandling	8
NVEs vurdering – dampakke Romerike.....	15
NVEs vurdering – dam Abbottjern	19
NVEs konklusjon og vassdragskonsesjon	23
Forholdet til annet lovverk – dam Abbottjern.....	25

Dampakke Romerike

Nedre Romerike Vannverk AS (NRV) har søkt om tillatelse til å legge ned 10 damanlegg med totalt 14 dammer i Fet, Sørum, Skedsmo, Lørenskog, Rælingen og Nittedal kommuner i Akershus. Magasinene har tidligere vært en del av drikkevannsforsyningen på Romerike, men inngår ikke lenger i drikkevannsproduksjonen.

NVE har hatt en felles behandling av søknadene om nedlegging av dammene. Dokumentnummeret for de 10 vedtakene er angitt i tabellen under. I disse dokumentene er sakene referert til under fellesnavnet dampakke Romerike eller nedleggingspakka.

Damanlegg	Kommune	Dok.-nummer
Høldippeldalen (hoveddam og sperredam)	Nittedal	201705706-29
Lunderås	Sørum	201705721-20
Bæreggtjernet	Sørum	201705718-17
Sennerud	Sørum	201705725-20
Abbotjern	Fet, Sørum	201705701-25
Tientjern	Fet	201705703-27
Åmodtdammen (hoveddam og to sperredammer)	Rælingen, Lørenskog	201705716-39
Ramstadsjøen (hoveddam og sperredam)	Rælingen	201705713-26
Østbypotten	Lørenskog	201705704-26
Lundertjern	Skedsmo	201705724-21

En samlet behandling av sakene er valgt for å gjøre det enklere for NVE å vurdere samlet belastning av de konsesjonssøkte tiltakene og gi en mer helhetlig oversikt over fordeler og ulemper for allmenne interesser. En felles høringsutsendelse av sakene gjør det også lettere for høringsparter å vurdere sakene opp mot hverandre og gi mer grundige innspill på samlet belastning.

Under behandling av søknadene i dampakke Romerike har NVE vurdert hver enkelt sak for seg og vurdert sumvirkningene av nedleggingene der hvor vi har funnet dette relevant.

Relevant lovverk

Søknaden er behandlet etter § 41 i vannressursloven som gir adgang til å legge ned vassdragsanlegg. Hvis nedlegging kan føre til påtakelig skade eller ulempe for allmenne interesser, kreves konsesjon etter § 8. § 41 sier at søknad om nedlegging skal innvilges om ikke særlige grunner taler imot, som i stor grad gir dameier en rett til å legge ned vassdragsanlegget. I forarbeidene til vannressursloven står det om særlige grunner til å nekte nedlegging:

«I praksis vil det ikke være aktuelt å nekte konsesjon til nedlegging i andre sammenhenger enn i forbindelse med overføring av anlegget etter § 42, eller hvis anlegget blir fredet etter kulturminnevern, eventuelt som en del av et biotopvern etablert etter naturvernloven.»

Med bakgrunn i vannressursloven § 41 gir NVE tillatelse til nedlegging for alle de omsøkte damanleggene listet i tabellen ovenfor. Det framgår av NVEs vilkår hvordan nedleggingene skal gjennomføres. Se NVEs vedtak tilknyttet sakene for mer informasjon.

Flere av kommunene har stilt seg positive til å ta over ansvaret for noen av dammene (i sin kommune). Det er per i dag ikke gjort noen bindende avtaler. Dette er et spørsmål som må avklares mellom NRV og de kommunene det gjelder, og har ikke vært tema i NVEs behandling av dampakke Romerike.

NVE stiller seg positive til eventuelle overtakelser etter § 42. Hvis et eller flere av damanleggene ønskes overdratt til en kommune må dette meldes til NVE innen 15 dager fra en avtale mellom NRV og kommunen er underskrevet, jf. § 2-9 i damsikkerhetsforskriften.

Vi minner om at ved en rehabilitering av dam hvor vannstanden påvirkes må det sendes søknad om midlertidig tillatelse til dette i god tid før arbeidet settes i gang.

Øvre og Nedre Rygge vann

I utgangspunktet bestod dampakke Romerike av 12 damanlegg. NVE har imidlertid valgt å ta Øvre og Nedre Rygge vann ut av pakken. Dette har vi gjort fordi sakene med Øvre og Nedre Rygge vann har bydd på delvis andre vurderinger enn resten av pakka. Blant annet er Rygge vann del av et nylig vedtatt naturreservat, og NVE har valgt å gjennomføre en ekstra høringsrunde med Fylkesmannen i Oslo og Viken før vi fatter vedtak. Å vente på dette ville forsinket resten av nedleggingspakka.

Vedtakene for Øvre og Nedre Rygge vann kan ventes i løpet av første halvdel av 2019.

Sammendrag – nedlegging av dam Abbottjern

Nedre Romerike vannverk (NRV) søker om konsesjon til å legge ned dam Abbottjern. Dammen er tidligere en del av reservevannforsyningen til Nedre Romerike Vannverk AS (NRV). NRV overdro alle dammer som inngikk i produksjonen til Nedre Romerike Vannverk IKS pr 1. januar 2008. Abbottjern er i dag dermed overflødig som drikkevanns- og reservevannkilde.

Abbottjern ligger på grensa mellom Fet og Sørum kommuner i Akershus. Vannet ligger øst for magasinet Heia og sør for Fv. 170. Vannet er orientert nord-sør og dammen ligger på vestsiden, i enden av en arm av innsjøen. Ved en nedlegging antar søker at vannstanden i Abbottjern vil synke med 0,5 m.

Fet kommune mener dammen bør opprettholdes og stiller seg positive til å overta ansvaret. **Sørum kommune** skriver at Abbottjern har stor verdi for friluftslivet og lister opp avbøtende tiltak de mener må med. **Fylkesmannen i Oslo og Akershus** vurderer at en nedlegging vil ha liten betydning for naturmangfoldet og vannkvalitet. **Akershus fylkeskommune** skriver at nedleggingen mest sannsynlig vil ha liten påvirkning på vannkvalitet og vannlevende organismer, og at det ofte er knyttet store friluftsverdier til vann som Abbottjern. **Nedre Romerike brann- og redningsvesen** skriver at nedleggingene på Nedre Romerike vil gå ut over deres beredskap ved skogbrann. **FNF Akershus** er negative til nedleggingen og mener påvirkning på naturmiljøet og friluftslivet er undervurdert i søknaden. **Naturvernforbundet i Fet** skriver at Abbottjern er viktig for friluftslivet i Fet, og en del av Fets kulturhistorie. **Roven vel** skriver at Abbottjern ligger i et mye brukt turområde.

De største negative konsekvensene ved tiltaket vil være tørrelgging av innsjøbreddene i Abbottjern og anleggsarbeid i et attraktivt tur- og friluftsområde. Abbottjern ligger i et svært viktig friluftsområde, Kommuneskogen-Krogstad, og er mye brukt av lokalbefolkningen.

§ 41 i vannressursloven sier at konsesjon til nedlegging skal gis så fremt ikke særlige grunner taler imot. I denne saken har ikke NVE funnet særlige grunner som taler imot nedlegging av dam Abbottjern. NVE gir Nedre Romerike Vannverk AS tillatelse etter vannressursloven §§ 8 og 41 til å legge ned dam Abbottjern. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

NVE minner om at Fet kommune har anledning til å overta dam Abbottjern, i henhold til vannressursloven § 42.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Nedre Romerike Vannverk AS, datert 11.12.17:

«Nedre Romerike Vannverk AS ønsker å legge ned dam 6516 Abbortjern i Fet og Sørum kommuner i Akershus, og søker herved om følgende tillatelse:

I Etter vannressursloven, jf. §§ 8 og 41, om tillatelse til:

- *Å legge ned dam Abbortjern*

Nødvendige opplysninger om nedleggingsplanene fremgår av vedlagte utredning.»

Nedlegging av dam Abbortjern – hoveddata

TILSIG

Nedbørfelt	km ²	0,44
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	18,9
Middelvannføring	l/s	8,3

DAGENS MAGASIN

Overflateareal	km ²	0,025
HRV	moh.	241
LRV	moh.	240,34

NYTT MAGASIN

Endring i vannstand	m	Ca. 0,5
Overflateareal	km ²	0,025
Andel overflateareal som blir igjen	%	100

Om søker og begrunnelse for nedlegging

Nedre Romerike Vannverk AS (NRV) ble stiftet i 1971 som et interkommunalt selskap eid av Fet, Lørenskog, Rælingen, Skedsmo, Sørum og Nittedal kommuner. I 2008 skiftet selskapet navn til Nedre Romerike Vannverk IKS, med AS'et ble beholdt for å rydde opp i tidligere forhold. Da IKS'et ble opprettet i 2008 ble alle dammer som inngikk i drikkevannsproduksjonen overdratt. Dammene som ikke inngikk i drikkevannsproduksjonen forble i NRV AS' eie. NRV AS er ikke involvert i driften av NRV IKS.

NRV AS er besluttet nedlagt, derfor må dammene selskapet eier legges ned eller overtas av andre. Vertskommunene for dam Abbortjern har bedt om at dammen rehabiliteres til forskriftsmessig stand i det tilfellet at kommunene skal overta dammen. Avtalen mellom NRV AS og kommunene er, at hvis NVE gir tillatelse til nedlegging, da vil NRV AS dekke kostnader tilsvarende det som er billigst av å rive eller å rehabilitere dammen. Kommunene må da selv rehabilitere dammen, hvis de ønsker å opprettholde vannspeilet. I det tilfellet at NVE sier nei til nedlegging vil NRV AS stå for rehabiliteringen og etterpå tilby dammen til vertskommunene.

Å eie og føre tilsyn med dam Abbortjern vil koste ca. 20 000 kr i året. Beregnet kostnad for rehabilitering er 1-1,1 millioner kroner. Riving er beregnet til å koste 1,3 millioner kroner. Tallene er hentet fra søknaden for dam Abbortjern, og er ikke medregnet avbøtende tiltak pålagt av NVE.

Beskrivelse av dammen og området

Abbotjern ligger på grensa mellom Fet og Sørum kommuner i Akershus. Vannet ligger øst for magasinet Heia og sør for Fv. 170. Vannet er orientert nord-sør og dammen ligger på vestsiden, i enden av en arm av innsjøen.

Abbotjern ligger i et skogkledd landskap i Varsjømarka, ca. 700 m fra en utfartsparkering på Fv. 170. En godt brukt sti leder fra parkeringsplassen til vannet. Det er flere leirsteder/rasteplasser ved vannet.

Utløpsbekken drenerer vestover. Søker antar at det er en terskel ca. 100 m oppstrøms dammen, som vil holde på vannet til en viss grad. Dette er ikke verifisert.

Selve dammen er en betongterskel med et overløp med flere bjelkestengsler. Bjelkestengslene er i dag tatt ut for å holde vannstanden nede for å tilfredsstille sikkerhetskravene til dammen. Inntaksrør for drikkevann ligger trolig i vannet innenfor dammen. Ventil og tappearrangement er ikke kjent.

Dammen er foreslått plassert i konsekvensklasse 0. Det fins tegninger fra 1995 som omtaler «Ny betongdam ved Abbotjern». Dette tilsier at vannet har vært oppdemt tidligere også. Dammen er 34 m lang, maksimalt 3 m høy og har en bredde på toppen på 0,3 m. Dammen antas å være fundamentert på fjell uten sprengning.

Teknisk plan

Fjerning av dam og drikkevannsrør

Magasinet må tappes ned til hele dammen er synlig og tørrlagt. Dette vil gjennomføres med bruk av hevert og deretter et boret hull i dammen. Dammen pigges bort ned til fjellfundamentet. Det er foreslått at det gamle drikkevannsrøret blir liggende i terrenget.

Det er tenkt å etablere et riggområde på ca. 200 m² sør for dammen. Her er det hugget en del skog allerede, og søker antar det ikke er behov for å felle flere trær.

Det er i søknaden lagt opp til naturlig revegetering av tørrlagte områder.

Veier

Det er behov for å kjøre en gravemaskin med pigghammer og en dumper inn til dammen. Veitraseen er tenkt langs den brede stien som leder fra utfartsparkeringen ved Fv. 170 til dammen. Det vil kreve en del midlertidige tiltak for at traseen skal kunne brukes som anleggsvei. Terrenget vil settes i stand igjen etter anleggsperioden. Eventuelle masser som må inn for å oppgradere veitraseen vil tas ut igjen ved arbeidets slutt.

Veien vil bli ca. 700 m lang og må være minst 3 m bred.

Deponi

I søknaden er det lagt opp til at betongen fra dammen deponeres på stedet. Det er snakk om ca. 20 m³ betong, og forutsetter at betongen ikke er forurenset. I teksten i søknaden står det at deponiet skal ligge i magasinet, oppstrøms dammen, men på kartet i søknaden er deponiet merket av rett nord for dammen.

Arealbruk

Inngrep	Midlertidig arealbehov (m ²)	Permanent arealbehov (m ²)
Riggområde	200	-
Deponi (dybde 0,4 m)	-	50
Vei	2 100	-

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Arealene ved Abbotjern er satt av som LNF-område både i Fet og Sørum kommune. Bestemmelsene for kategorien sier ikke noe spesielt om nedlegging av damanlegg.

Verneplan for vassdrag

Vassdraget er ikke vernet.

EUs vanndirektiv

Abbotjern inngår ikke i en vannforekomst i vannforskriften.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 12.06.18 sammen med søker og høringsparter. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Fet kommune har uttalt seg i brev av 19.03.18. Både Abbortjern og Tientjern ligger helt eller delvis i Fet kommune.

«... Abbortjern ligger i tilknytning til (statlig sikret) Heia friluftsområde og har tilsvarende verdi som friluftsområde. Dammen er i middels god stand, og en del mindre enn Tientjern. Selv om konsekvensene ved riving også er mindre her [enn Tientjern], ønsker Fet kommune at også denne dammen opprettholdes/rehabiliteres.»

Sørum kommune har uttalt seg i brev av 27.04.18. Lunderåsdammen, Bæreggtjern, Lundertjern, Senneruddammen og Abbortjern ligger helt eller delvis i Sørum kommune.

Kommunen skriver at Abbortjern er uregulert og ligger i «Kommuneplan for Sørum 2015-2017 med landbruks-, natur- og friluftsmål (LNF-område).

Generelt om arealstrategien til Sørum kommune står det:

«I den langsiktige arealstrategien til Sørum kommune er det lagt vekt på å legge til rette for høy kvalitet i de tettstedsnære friluftsområdene. Med høy kvalitet menes god tilrettelegging for å drive rekreasjon, og at friluftslivsområdene ivaretas med gode opplevelseskvaliteter. For satsningsområdet «Barn og unge og deres oppvekstmiljø» har kommunen et mål om å gi barn og unge i Sørum gode friluftsmuligheter. Gode friluftsmuligheter bidrar igjen til et godt oppvekstmiljø, god folkehelse, natur som kunnskapskilde m.m. Under satsningsområdet «Kultur og identitet» er et av de overordnede målene nettopp å ivareta natur og friluftsliv, da dette bidrar til å styrke Sørum sitt særpreg og identitet. Gode rekreasjonsmuligheter gir innbyggerne stedstilknytning til Sørum.»

Abbotjern er ikke registrert i «Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer i Sørum 2017-2021. Damanlegget er ikke registrert i Sørum kulturminneplan, NVEs kulturminnevernplaner eller i SEFRAK-arkiv. Likevel mener Sørum kommune at det kan ha lokalhistorisk verdi. Kommunen mener at søker må gjennomføre nærmere undersøkelser om damanlegget kan ha kulturminneverdi.

Om friluftsliv skriver Sørum kommune:

«Til tross for at damanleggene har mistet sin funksjon som reservevannkilde, har de i større og mindre grad en verdi for friluftslivet i kommunen i dag og for dyre- og plantelivet som har etablert seg i tilknytning til dammene. En rehabilitering og bevaring av damanleggene vil derfor ha en positiv påvirkning på dagens rekreasjon og naturmangfold. Samtidig vil en nedlegging av dammene på sikt gi økt skogareal, samt at anleggsveier som opprettes i anleggsperioden kan benyttes i fremtidig skogforvaltning. I tillegg vil det å rive damanlegg fjerne risikoen knyttet til anlegget samt dambrudd.»

...

Abbotjern ligger i det kartlagte friluftsområdet Kommuneskogen-Krogstad. Områdetypen i sistnevnte er definert som «utfartsområde», kjennetegnet av å være et større sammenhengende område som ligger utenfor den umiddelbare nærhet til tettsteder, men med tre innfartsparkeringer.

...

Området rundt Abbotjern benyttes til friluftsliv året rundt. I Fet ligger vannet i tilknytning til det statlige sikrede friluftsområdet Heia. Fet jeger- og fiskerforening har gjennomført kultivering og fiskeutsetting i vannet.

En nedlegging av Abbotjern vil ifølge NRVs utredning medføre en vannstandsending på 0,5 m, samt at overflatearealet vil bli omtrent som før grunnet en terskel som ligger ca. 100 m oppstrøms dammen. Til tross for nedtapping står det videre i rapporten at dagens aktiviteter vurderes å kunne fortsette som før.

Generelt om dammenes betydning for friluftslivet

Per i dag innehar alle damanleggene i Sørum i større eller mindre grad en verdi for friluftslivet.

Et vann i skogen gir flere muligheter enn en skog uten vann. Vannet blir gjerne selve turmålet. Et vann kan gi muligheter for fiske og bading. Vannspeilet har i seg selv en kvalitet for friluftsutøveren. Vannet gir ro og noe å feste blikket på, som igjen innbyr til telting og bålbrekking. Det knytter seg også et annet dyre- og planteliv til vann i skog, enn bare skog, og med også en annen opplevelseskvalitet.

Riving av damanlegg med høy brukerfrekvens, og der resultatet er kraftige landskapsendringer vil ha stor negativ påvirkning på friluftslivet i Sørum.»

Om naturmangfold:

«Det er registrert fiskemåke (NT) i området rundt Abbotjern. Men da en nedtapping i liten grad vil påvirke vannspeilet vil en riving sannsynligvis ha liten påvirkning på fuglelivet. Padde- og froskeegg er også observert ved tjernet. Abbotjern er i perioden 1995-96 blitt kalket med en total kostnad på kr. 25 000.»

Sørum kommune har også listet opp avbøtende tiltak de mener NVE må sette:

- Anleggsområder må sikres i anleggsperioden, stier må holdes åpne, og eventuelt legges om der det er nødvendig.
- Tørrlagte arealer må plantes til med stedeegne arter for å sikre mot erosjon og bidra til raskere revegetering.
- Vannet må renses i anleggsfasen.
- Hvis anleggene legges ned er det ønskelig med skilt/tavle med informasjon om anlegget, landskapet og funksjonen til anlegget.
- Anleggsvei skal etableres med så lite terrenginngrep som mulig og det må kun brukes naturlige masser.

- Der anleggsveien kan være til stor nytte for skogbruket bør veien være permanent og holde veiklasse 3 med snuplass i enden.
- Alle rester etter dammen skal fjernes i sin helhet, også betong.
- Vannkvaliteten bør undersøkes ytterligere, og det bør settes krav om tiltak for at vannkvaliteten ikke forringes.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har uttalt seg i brev av 03.03.18:

Konklusjon/oppsummering:

- Innsjøer, inkludert dammer og tjern er oppført på norsk rødliste for naturtyper. Åpne vann har en viktig biologisk verdi og vi anbefaler generelt at dammer vedlikeholdes og bevares.
- Det er utført kalking i fem av vannene. Det er investert ca. 1 million kr av felleskapets midler for å ivareta allmenne friluftsjnteresser og biologisk mangfold som helt eller delvis vil være tapt. Dette forholdet bør inn i vurderingen av det enkelte vanns verdi for allmennheten.
- Mange av tiltakene vil få stor negative konsekvenser for vannkvaliteten og det bør settes vilkår om revegetering for å begrense avrenningen.
- Det er ikke tillatt å deponere masser eller betongrester fra arbeider med damkonstruksjonen på stedet slik at dette vil føre til fare for forurensning og forsøpling. Markaforskriften åpner ikke for deponering av masser.
- Det må vurderes om hver enkelt dam trenger en miljorisikovurdering basert på lokalitet, forurensningsfare, påvirkning på naturmiljøet og vannkvalitet. Dersom det trengs en slik miljorisikovurdering må dette gjøres, og ut ifra denne må det lages et oppfølgingsprogram.
- En eventuell tiltaksplan vil danne grunnlaget for om det trengs en tillatelse etter forurensningsloven.
- Ved en eventuell nedlegging av dammen, med unntak av Ryggevanna, bør det settes vilkår om at tilstedeværelsen av edelkreps undersøkes og det må settes vilkår om nedtappingshastighet per døgn slik at edelkreps og andre bunnlevende organismer med bevegelse kan få tid til å forflytte seg nedover i vannsøylen. For de dammene hvor vannspeilet forsvinner helt bør det settes vilkår om utfisking og flytting av individer til en gunstig nærliggende kjent forekomst med edelkreps.
- Masser og maskiner som brukes til tiltak i vannene må håndteres på en slik måte at fremmede organismer eller sykdomsfremkallende organismer ikke spres, jf. forskrift om fremmede organismer.

Om Abbotjærn:

«Det ligger en naturlig terskel ca. 100 m oppstrøms dammen. Dette fører til at vannstanden trolig ikke senkes mer enn 0,5 m. Det er registrert fiskemåke i området. En nedlegging av dammen vil opprettholde store deler av vannet og dermed vil påvirkningen på fuglelivet trolig være liten. Paddeegg og froskeegg (men ikke hvilken art) er observert. Da det er fisk i vannet vil en reduksjon av vannmengden trolig påvirke froskebestanden negativt. Det er ikke gjort undersøkelser etter edelkreps, men søker skriver at arten finnes i nærområdet og kan finnes i Abbotjærn. Da vannstanden ikke senkes betydelig, antar vi at dette ikke vil ha vesentlig

negativ konsekvens på en eventuell edelkrepsbestand. Nedlegging vil ha liten betydning for resipient.

Abbotjern ble kalket med 8 tonn fra 1995 til og med 1996 med en total kostnad på 25 000 kr. Kalking er nå avsluttet.

Fylkesmannen vurderer at nedlegging av dam Abbotjern vil ha liten betydning på naturmangfoldet da vannstanden beholdes. Tiltaket vil ha liten påvirkning på vannkvaliteten.»

Akershus fylkeskommune har uttalt seg i brev av 05.01.18:

Om friluftsliv:

«Akershus fylkeskommune uttaler seg som regional friluftsmyndighet. Det er kommunene som har det lokale friluftsansvaret.

Dammer har generelt en stor friluftsliv- og opplevelsesverdi. Særlig dammer som ligger i nærheten av bebyggelse har spesielt høy verdi. Dammene er ofte viktig for friluftaktiviteter som bading, soling, padling, fiske og turgåing. I tillegg er ofte også dammene viktig for vinteraktiviteter som skiløyper, skøyter og pilking. I de tilfeller der dammene ligger i nærheten av skole/barnehage kan de også ha svært stor verdi i undervisningssammenheng.»

Om vannforskriften og laks- og innlandsfiskekollen:

«Generelt om vannforvaltning

Regional plan for vannforvaltning 2016-2021 setter strenge krav til vannkvalitet. Flere av vannforekomstene som er berørt er i dårlig eller moderat tilstand. Det er ikke tillatt å forringe tilstanden, så ethvert tiltak må gjennomføres så skånsomt at det ikke bidrar til ytterligere forringelse. Vannforekomster i svært god eller god tilstand forutsettes forbli i denne tilstanden.

Generelt om innlandsfisk

Fylkeskommunen forvalter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag sammen med Fylkesmannen der de artene de har forvaltningsansvar for er berørt.

Fylkeskommunen har ikke oversikt over fremmede og sårbare arter og vi uttaler oss kun om de høstbare artene av fisk og andre ferskvannsorganismer. Dammer er menneskeskapte og fisk er ofte satt ut. Ved å legge ned en dam føres denne tilbake til naturtilstanden. Dette gjøres dog ikke uten påvirkning på naturmiljøet, både i og langs vassdraget. Fylkeskommunen vil på generelt grunnlag ikke kreve erstatning for tapte fiskepopulasjoner så lenge arten er rikt representert i vassdraget for øvrig.

Utover dette vil vi vise til Fylkesmannen og vurderinger rundt sårbare arter og naturvernområder.»

Om Abbotjern:

«Abbotjern drenerer til vannforekomst 002-3416-R Varåa øvre, som ligger i vannområde Øyeren og er i svært god miljøtilstand. Det settes i dag ut ørret i vannet. Slik tiltaket fremstilles vil det antagelig ha liten påvirkning på vannkvalitet og vannlevende organismer.»

Om nyere tids kulturminner:

«Dammene det er bedt om opplysninger om er ikke befart. Det er iht. NVE sine verneplaner, kommunale kulturminneplaner og SEFRAK-arkiv ikke registrert opplysninger om at dammene har kulturminneverdi. Det kan knytte seg kulturminneverdier til dammene selv om de ikke er registrert i gjeldende planer.»

Nedre Romerike brann- og redningsvesen IKS (NRBR) har uttalt seg i e-post av 19.06.18.

NRBR skriver at nedleggingene vil gå utover deres beredskap ved skogbrann. Hvis mange vann forsvinner eller senkes betyr det også at skogbrannhelikopter vil måtte hente vann lenger unna en eventuell skogbrann.

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Akershus har uttalt seg i brev av 07.04.18. FNF har sendt inn uttalelse som går på Tientjern, Abbottjern, Senneruddammen, Bæreggtjern, Lunderåsdammen og Lundertjern.

Landskap

FNF mener at det blir feil å bruke begrepet «tilbakeføring» om nedlegging av dammer som har stått i over 50 år. De mener at det er sannsynlig at naturen i og rundt vannet har tilpasset seg den oppdemmede vannstanden.

Om Abbottjern:

«FNF Akershus mener tiltaket bør ses på som et ordinært inngrep i naturen og at tiltaket derfor bør vurderes som mer negativt enn oppgitt i søknaden. Vi mener også at det bør være mulig å frakte ut kun 20 m³ betong når det lages en anleggsvei med en bredde på hele 3 m. I tillegg vil vi framheve at tiltakets konsekvens for landskapet vil være svært mye mer negativt om den naturlige terskelen i vannet ikke opprettholder vannspeilet slik det er beskrevet i søknaden.»

Naturmangfold

FNF mener at det er uheldig at vurderingene av naturmangfoldet som er gjort i søknadene kun er basert på registreringer i naturdatabaser og at det ikke er gjort egne undersøkelser. De peker på at funn av amfibier gjerne kan tilsi at det er potensial for verdifulle biologiske verdier. FNF mener det er nødvendig å gjennomføre feltundersøkelser med fokus på naturmangfold.

Om Abbottjern:

I søknaden er naturmiljøet vurdert til å ha middels verdi, og at konsekvensen er ubetydelig til liten fordi vannspeilet opprettholdes og fordi nedtapping av vann kan bidra til å skape nye habitater og leveområder i form av myr og våtmark. FNF mener vurderingene er gjort på utilstrekkelig grunnlag når de kun baserer seg på registreringer i naturdatabaser. De påpeker også at det mangler en vurdering av hvordan anleggsveien og det planlagte betongdeponiet vil påvirke naturen. FNF mener tiltaket kan ha større negativ konsekvens enn konkludert med i søknaden.

Friluftsliv

Om Abbottjern:

Søknaden har konkludert med at området har stor verdi for friluftslivet og at konsekvensen er liten til middels negativ. FNF mener dette er for positivt vurdert.

Samfunnsmessige konsekvenser

FNF mener at folkehelseperspektivet er tillagt for liten vekt i vurderingen av den samfunnsmessige nytten av damanleggene. Og at hvis folkehelseperspektivet hadde blitt mer vektlagt ville den samfunnsmessige virkningen blitt mer negativ i søknadens vurdering.

Avbøtende tiltak

Hvis dammene skal legges ned mener FNF at:

- Det bør foreligge krav til hvordan riving og bortfrakting av masser skal foregå for å unngå større inngrep enn nødvendig.
  - o Bruker mindre anleggsmaskiner og minimere bredde på anleggsvei
  - o Betong/maser bør gjenbrukes i andre byggeprosjekter – gjerne lokalt.
- Det ikke bør deponeres i skogområdene eller i magasinet, men kreves at fyllmasser/betong fraktes bort.
  - o Vurdere bruk av helikopter
- Det bør foreligge krav om hvordan området skal tilbakestilles.
  - o Plan for restaurering/revegetering med stedegne planter. Viktig at maskiner og tilkjørte masser ikke har med fremmede/uønska arter inn i området.
  - o Plan for etablering av naturlig kantvegetasjon for de dammene hvor hele vannspeilet forsvinner og det gjenstår kun en bekk.
- Stinettet bør holdes åpent i anleggsperioden.

Naturvernforbundet i Fet har uttalt seg i brev av 02.04.18. Uttalelsen gjelder Tientjern og Abbortjern.

Naturvernforbundet i Fet skriver at både Tientjern og Abbortjern er viktige turterreng i Fet kommune. Området rundt Abbortjern henger sammen med området rundt Hvaltjern skistadion, et område som brukes mye til tur og trening. Tientjern og Abbortjern representerer verdifullt lavterskelfrilevning i Fet.

Det er sett ulv, traner, ender og skogsfugl ved Abbortjern og det er registrert fiskemåke (NT). Det er viktig å ta vare på områder som det rundt Abbortjern i en kommune som stadig blir mer bebygd og sentralisert. Naturmangfold handler også om å ta vare på leveområder som gjøre at flest mulig arter kan overleve på lang sikt.

Naturvernforbundet i Fet trekker også frem vannenes verdi som en del av Fet kommunes historie, kultur og identitet. God folkehelse skapes der folk lever og bor. Skal fysisk aktivitet integreres i det daglige må gode friluftsområder være tilgjengelig i nærheten av folk. Selv om friluftsområdene ikke nødvendigvis går tapt om disse vannene legges ned mener Naturvernforbundet i Fet at verdien av områdene går ned.

Naturvernforbundet i Fet mener følgende er gode avbøtende tiltak:

- Gjennomføre arbeidet på frossen mark.
- Bruke mindre gravemaskiner.
- Etablere anleggsveier som er så smal som mulig.

- Ikke deponere betong.
- Gjenbruke betongen.
- Gjennomføre et delprosjekt med fokus på rehabilitering med minst mulig sår og skade på naturen.

Roven vel har uttalt seg i e-post av 02.04.18:

Roven vel trekker frem at Abbortjern ligger i et mye brukt turområde. Det tråkkes stier rundt Abbortjern på vinteren også, populært også for folk som ikke går på ski. Det er ikke så langt å gå fra parkeringsplassen og Abbortjern er et viktig element i området. Det vil være leit om Abbortjern forsvinner, både med tanke på at bade- og fiskemulighetene forsvinner, men også fordi tjernet er sentralt i bruken av tur- og naturområdet.

NVEs vurdering – dampakke Romerike

Om dampakke Romerike

NVE har valgt å behandle de 10 søknadene om nedlegging samlet. Det har vi gjort for å gjøre det enklere for oss å vurdere samlet belastning og gi en mer helhetlig oversikt over fordeler og ulemper for allmenne interesser. En felles høringsutsendelse av sakene gjør det også lettere for høringsparter å vurdere sakene opp mot hverandre og gi mer grundige innspill på samlet belastning.

Under behandling av søknadene i dampakke Romerike har NVE vurdert hver enkelt sak for seg og vurdert sumvirkningene av nedleggingene der hvor vi har funnet dette relevant.

Søknaden er behandlet etter § 41 i vannressursloven som gir adgang til å legge ned vassdragsanlegg. § 41 sier at søknad om nedlegging skal innvilges om ikke særlige grunner taler imot, som i stor grad gir dameier en rett til å legge ned vassdragsanlegget.

NVE stiller seg positive til eventuelle overtakelser etter § 42. Hvis et eller flere av damanleggene ønskes overdratt til en kommune må dette meldes til NVE innen 15 dager fra en avtale mellom NRV og kommunen er underskrevet, jf. § 2-9 i damsikkerhetsforskriften. Det vil stilles krav til nye eiere av dammene, avhengig av hvilken konsekvensklasse dammene har.

Konsekvensklassifisering

Konsekvensklassen til en dam avhenger av hvilke konsekvenser et brudd i dammen gir. Det er fem konsekvensklasser. Dammer som er klassifisert i konsekvensklasse 4, 3, 2 eller 1, kan medføre fare for mennesker, miljø og eiendom dersom de bryter sammen. Anlegg uten de samme store konsekvensene, blir satt i konsekvensklasse 0.

De fleste dammene i dampakke Romerike mangler gyldig vedtak på konsekvensklasse, med unntak av damanlegg Høldippeldalen. NRV har imidlertid foreslått konsekvensklasser for de andre dammene til NVE, og det er disse vi forholder oss til i behandlingen av dampakke Romerike. De foreslåtte og vedtatte konsekvensklassene for dampakke Romerike er listet opp i tabellen under. Som det kan ses i tabellen er de fleste dammene foreslått å ligge i en klasse som ikke er null, som vil si at brudd ved dammen kan medføre fare mennesker, miljø eller eiendom.

Per i dag oppfyller ikke dammene sikkerhetskravene i damsikkerhetsforskriften, og en nedlegging av dammene vil fjerne risikoen for skader ved dambrudd. NVE mener at hensynet til sikkerhet veier tungt i disse sakene.

Damanlegg	Foreslått konsekvensklasse
Høldippeldalen	
Hoveddam	4 ¹
Sperredam	4 ¹
Dam Lunderås	2
Dam Bæreggtjern	1

¹ Konsekvensklasse 4 ble vedtatt for damanleggene Høldippeldalen i brev fra NVE datert 19.10.17.

Dam Sennerud	3
Dam Abbortjern	0
Dam Tientjern	2
Åmøtdammen	
Hoveddam	2
Sperredam vest	3
Sperredam sør-vest	0
Ramstadsjøen	
Hoveddam	3
Sperredam	1
Dam Østbyputten	3
Dam Lundertjern	0

Naturmangfold

Det er ikke registrert naturtyper ved eller rundt magasinene som er direkte knyttet til vannet eller spesielt fuktighetskrevende, med unntak av naturtypen innsjø som er omtalt i avsnittet *Forholdet til naturmangfoldloven*. Det er få tilfeller hvor nedleggingsplanene (iberegnet både vannspeilsendring og terrenginngrep) påvirker registrerte naturtyper.

Det er heller ikke registrert vannlevende rødlistede arter i eller ved magasinene som skal legges ned, med unntak av Lundertjern hvor det er registrert edelkreps (EN – truet). Samtidig er det gjort funn av edelkreps i nærområdet til alle vannene i nedleggingspakken, og vi antar derfor at det er potensiale for edelkreps i vannene. Før anleggsarbeidene starter må det undersøkes om det fins edelkreps i hvert enkelt magasin. Dersom arten fins i magasinet og blir negativt påvirket, skal søker ta kontakt med Fylkesmannen i Oslo og Viken for en vurdering av tiltak.

Flere av høringspartene har fokus på artene og det biologiske mangfoldet som tilhører vannene. NVE mener likevel at dette er arter og natur som er vanlig for regionen, og at en nedlegging ikke vil påvirke sårbare og truede arter eller natur.

Fisk og fiske

I vassdragene rundt Oslo og på Romerike er det en rekke forskjellige fiskearter. I næringsrike innsjøer og elver finnes hvitfisk som gjedde, abbor og ulike karpefisker. For de mange skogsvannene i marka er det ørret som dominerer, men det finns også vann med andre arter. Det drives et utstrakt fiskestellarbeid av fiskeforeningene i Oslo og Akershus ved at flere vann kalkes og at det årlig settes ut ørret. Arbeidet har gitt gode resultater og det er derfor mange flotte fiskeplasser. Fiske vurderes til å være en svært viktig del av friluftslivet som utøves i vassdragene i Oslo og på Romerike.

For det enkelte vann vil nedlegging av en dam ha en negativ påvirkning på fisk ved at leveområdene reduseres eller forsvinner helt. Men sett under ett vil en nedlegging av de 10 tidligere

drikkevannskildene som NRV nå har søkt om, bety lite for fiskebestandene og for muligheten til å drive fritidsfiske i Oslo og på Romerike.

Friluftsliv

Både lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, har skrevet i sine høringsuttalelser at friluftslivsverdien knyttet til vann og vannspeil er stor. NVE er klar over og enig i at magasinene som nå er omsøkt nedlagt har stor verdi for friluftslivet, lokalt og delvis også regionalt. Fordi verdien er knyttet til vannspeilet er det også klart at nedlegging av dammer vil få delvis store konsekvenser for friluftslivet, og vil, i mange av de sakene som nå er til behandling, forringe området verdi som turterreng.

Vannspeil er ofte et turmål i seg selv, eller en spesiell kvalitet ved en tur. Stille vannspeil inviterer til ro, og urolige vannoverflater som følge av vind og vær kan være et dramatisk trekk ved et landskap. Tilgjengelige bredder inviterer til bading, lek og fiske.

To av magasinene i denne nedleggingspakka ligger delvis i statlig sikra friluftsområder. Tiltak i statlig sikra friluftsområder må godkjennes av Fylkesmannen. Flere av magasinene ligger i kartlagte friluftsområder med verdi viktig eller svært viktig. Seks av magasinene ligger innenfor markagrensa, og tiltak her må avklares opp mot markaloven. Flere av magasinene er omtalt som nærturterreng, områder som ligger i gangavstand fra boligområder og som derfor er svært hyppig brukt.

Det går stier opp til og rundt de fleste av vannene, og skiløyper på tvers. Konsekvensene for bruken av disse varierer og avhenger av hvor mye vannspeilet blir senket når dammen er borte. En annen konsekvens av nedlegging av dammen er at overflatearealet reduseres, og med det at store områder blir tørrlagt. Det varierer fra sak til sak hvor stor reduksjonen i overflatearealet er, men for Bæreggtjernet, Høldippeldalen, Lunderåsdammen og Senneruddammen vil vannspeilet bli helt borte.

Kulturminner

Det er ingen registrerte kulturminner ved noen av damanleggene. Alle kulturminner er imidlertid ikke registrert. NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsending av plan for gjennomføring. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jmfør kulturminneloven § 8 (jmfør vilkårenes pkt. 3).

Vannkvalitet

Høldippeldalen drenerer til Nitelva oppstrøms samløpet med Fjellhammarelva og Leira. Ramstadsjøen, Øystbypytten og Åmodtdammen drenerer til Fjellhammarelva som har samløp med Nitelva like oppstrøms Øyeren. Lunderåsdammen drenerer til Leira, som også har samløp med Nitelva like ovenfor Øyeren. Tientjern og Lundertjern drenerer til Nitelva nedstrøms samløpet med Fjellhammarelva og Leira, og Senneruddammen, Abbortjern og Bæreggtjernet drenerer til Glomma oppstrøms Øyeren. Sett under ett drenerer alle vannene mot Nitelva eller Glomma oppstrøms Øyeren, men NVE mener allikevel at vannene ligger spredt geografisk og de aller fleste vannene drenerer i forskjellige mindre bekker før de når hovedelva.

Nedlegging av dammene vil kunne gi noe økt transport av suspendert materiale under nedtapping, anleggsfasen og under kraftige nedbørsepisoder. Dette gjelder særlig rett etter nedtapping, hvor sedimentene i reguleringssonen er blottlagte. Effekten vil avta gradvis når vegetasjonen etableres og stabiliserer sedimentene mot erosjon i overflaten. NVE mener at vannkvaliteten vil kunne bli dårligere

i en periode under nedtapping og under anleggsarbeidet, men at vannkvaliteten vil stabilisere seg når reguleringssonen har fått et vegetasjonsdekke. Vår vurdering av nedleggingenes betydning for vannkvalitet på lengre sikt er derfor at samtlige bekker og tjern som omfattes av nedleggingen, innen noen få år vil oppnå tilsvarende vannkvalitet som de har i dag.

Samtidig mener NVE at vannene utgjør en liten del av det totale nedbørfeltet, og at påvirkningen på vannkvaliteten i de større elvene ikke vil bli nevneverdig endret som følge av tilført suspendert materiale. Samlet sett mener NVE at nedlegging vil ha liten effekt på vannkvaliteten nedover i vassdraget.

Revegetering

Forholdet til revegetering har vært et viktig tema i høringen. Flere høringsparter har uttalt at revegetering vil være viktig for å avbøte negative konsekvenser for friluftslivet, landskapet og vannkvalitet.

Dammedlegging med påfølgende senkning av vannstand vil føre til at arealer som tidligere var under vann eksponeres. NVE har erfaring med at etter senkning vil forholdene på steder det ikke er nakent fjell eller ur være godt egnet, og ha gode forhold for at terrestriske planter og dyr etableres. Ny vegetasjon vil raskt etablere seg.

Vi vurderer også at tiltak som tilkjøring av nye masser vil kunne være negativt for magasinbunnen. Dette kan spre uønskede arter, og inngrepene kan bli vesentlig større ved at det må etableres adkomstveier for å få tilgang til hele magasinet. Der adkomstveiene legges nede i magasinet mener vi at hjul- og beltekjøretøy på bunnsedimentene øker faren for uønsket transport av sedimenter ut i vassdraget.

Noen steder i magasinet vil det imidlertid være områder med bart fjell eller tynt dekke, hvor naturlig planteetablering vil ta lenger tid. Tross risiko for spredning av uønskede arter, kan påfylling av masser være et mulig avbøtende tiltak for raskere etablering av vegetasjon. I plan for gjennomføring av nedleggingene skal mål for revegetering beskrives av NRV. Dette følges opp av NVEs miljøtilsyn.

Opprydding

Ved nedlegging av dammer vil tidligere magasinbunn tørrlegges og det vil ofte ligge igjen søppel og gammelt avfall. NVE mener at det er riktig å pålegge NRV å fjerne og rydde opp i søppel som tidligere er dumpet i magasinene ved en evt. konsesjon.

Samfunnsmessige fordeler

De fleste av dammene er foreslått å ligge i konsekvensklasse 1-4. Hvis en dam i klasse 4 går til brudd vil dette føre til skader på boenheter, infrastruktur, samfunnsfunksjoner mm. Å legge ned klassifiserte dammer fjerner risikoen for skader ved dambrudd.

NVEs vurdering – dam Abbortjern

Hydrologiske virkninger av nedleggingen

Vannstanden i Abbortjern varierer i dag med tilsiget, og det er ingen aktiv regulering av vannet.

Ved fjerning av dam Abbortjern er det usikkert hvor langt ned vannstanden vil synke. Søker har beskrevet en terskel ca. 100 m oppstrøms dammen, men det er ikke sikkert at denne er tett.

Hvis terskelen er tett vil vannstanden i Abbortjern reduseres med ca. 0,5 m og overflatearealet reduseres så å si ikke. Ved en nedlegging av dammen vil vannstanden variere på samme måte som i dag, men da med utgangspunkt i en lavere vannstand.

Hvis terskelen ikke er tett vil vannstanden i Abbortjern reduseres maksimalt 3 m, men NVE antar at det ikke blir i nærheten av så mye. Der hvor den antatte terskelen ligger er det en naturlig innsnevring i tjernet, som trolig vil bidra til å holde på noe av vannet, slik at vannstanden ikke synker så mye. Hvor stor reduksjonen i overflatearealet blir er usikkert.

NVE antar at de store flommene i vassdraget opptrer i hovedsak vår og høst. Abbortjern vil virke noe dempende på kulminasjonsflommen, og når dammen tas bort vil den flomdempende effekten reduseres noe. Men på grunn av Abbortjerns størrelse og den begrensede endringen i overflateareal og fordi Abbortjern ikke aktivt reguleres, mener NVE at reduksjonen i flomdempingen ikke er av en slik karakter at den vil ha særskilte konsekvenser lenger ned i vassdraget.

NVE vurderer det slik at tiltaket ikke er til nevneverdig negativ påvirkning på hydrologiske forhold.

Grunnvann

Grunnvannstanden og magasin vannstand er hydraulisk knyttet sammen. Som regel vil grunnvannstanden rundt et magasin variere med vannstanden i magasinet, men med varierende forsinkelser.

Konsekvensene av senket grunnvannstand er avhengig av hva slags løsmasser som er rundt magasinet. Grovere masser er mer stabile enn leirerike masser. Rundt Abbortjern er det i hovedsak bart fjell/tynt løsmassedecke og torv og myr. For områdene med bart fjell vil ikke vannstandssenkningen i Abbortjern få noen konsekvenser. Torv/myr som er avhengig av grunnvannsnivået vil kunne bli tørrlagt. Hvor mye som tørker ut avhenger av hvor langt ned vannstanden i Abbortjern synker og hvor avhengig myra er av grunnvannstilsg. Tørrlegging av myr mener vi er negativt.

For å ikke øke risikoen for utgliding og kollaps i massene rundt Abbortjern bør senkningshastigheten holdes lav.

Naturmangfold

Det er ikke registrert naturtyper rundt Abbortjern eller langs den planlagte veitraseen.

Det er registrert fiskemåke (NT) i området rundt Abbortjern. Fiskemåke hekker på bakken i perioden mai til juli. Så fremt det ikke utføres anleggsarbeid i denne perioden mener NVE at artens reproduksjon ikke blir påvirket. Hvis Abbortjern blir så lite som følge av damnedleggingen at fiskemåka ikke finner mat, vil den måtte bevege seg mot andre vannspeil i nærheten. Det er flere vann i området, både nordover og sørover. Fiskemåke er blant annet også registrert i Breidsjøen sør for Abbortjern og i Heiamagasinet.

Fisk og fiske

Flere av høringspartene har uttalt at Abbortjern er mye brukt til fiske. NVE mener at en nedlegging av dam Abbortjern vil kunne ha en negativ konsekvens for fiskens kondisjon, og at fiskeplassene kan bli mindre attraktive i det vannstanden senkes. Selv om nedleggingen kan skade den lokale fiskebestanden, betyr ikke det at nedleggingen vil skade fiskeartenes utbredelse eller bestander i nevneverdig grad.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om nedlegging av dam Abbortjern legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart. Nedlegging skiller seg også fra utbygging ved at dameier i utgangspunktet har en rett til å få lagt ned et damanlegg. NVE skal innvilge søknad om nedlegging med mindre særlige grunner taler imot. Et eventuelt noe bedre kunnskapsgrunnlag ville ikke endret NVEs vedtak i saken. Derfor mener vi at det er innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak om nedlegging. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jmfør naturmangfoldloven § 8.

Fordi det, etter NVEs vurdering, foreligger tilstrekkelig kunnskap om virkninger nedleggingen kan ha på naturmiljøet, mener vi at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt. Et unntak fra denne vurderingen er hvorvidt det er edelkreps i Abbortjern. NVE mener at hensynet til edelkrepsen ivaretas av vilkåret om undersøkelse av mulig bestand og tiltak.

I influensområdet til anleggsområdet for nedleggingen er det registrert fiskemåke (NT). Det fins flere vann i nærheten av Abbortjern hvor fiskemåke er registrert og som er alternativer til Abbortjern. Nedlegging av dam Abbortjern vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5.

NVE har sett påvirkningen fra nedleggingen av dam Abbortjern på naturmiljøet i sammenheng med de andre nedleggingene i nedleggingspakke Romerike. Det er mange innsjøer og tjern i Romerike og Oslomarka, både naturlige og oppdemmede, med likt eller liknende naturmiljø. Sånn sett er ikke de omsøkte nedleggingene avgjørende for naturmiljø tilknyttet innsjø/tjern, men i mindre områder med færre vann vil nedleggingene samlet kunne ha en lokal negativ effekt på antall vannspeil.

NVE støtter seg også til fylkeskommunen sin konklusjon angående innlandsfisk, hvor de mener at nedleggelse av dammene antagelig ikke vil ha stor effekt på rekrutteringen av fisk utover hvert enkelt vann. Med bakgrunn i dette kan ikke NVE se at nedlegging av dammene vil ha konsekvenser for biologisk mangfold utover konsekvensene for hvert enkelt vann. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jmfør naturmangfoldloven § 10.

Avbøtende tiltak og krav i anleggsperioden vil spesifiseres nærmere i våre konsesjonsvilkår. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Friluftsliv og brukerinteresser

Abbotjern ligger delvis i det store friluftsområdet Kommuneskogen-Krogstad som har fått verdien svært viktig i en kommunal kartlegging gjort av Sørums kommun. Området er definert som utfartsområde, altså ikke nærturterreng, men det er tre parkeringsplasser knyttet til området. Fra den nærmeste parkeringsplassen går det en sti opp til Abbotjern. Denne er godt brukt, både av gående og syklende.

Det er ikke merket skiløyper over Abbotjern i Skiforeningens database.

Da NVE var på befarings i området gikk vi langs sør-vestsiden av vannet og så tydelige spor etter friluftsliv.

En nedlegging av dam Abbotjern vil kunne gjøre det noe mindre attraktivt for de som går og sykler i området. Stiene vil fortsatt gå der, og vil ikke bli berørt av anleggsarbeidet (med unntak av selve anleggsveien), men Abbotjern som turmål vil endres. Hvis terskelen som søker nevner holder vannstanden høy, vil overflatearealet være så å si det samme, og konsekvensene blir dermed ikke så store. I dette tilfellet antar NVE at friluftaktivitetene knyttet til Abbotjern vil kunne fortsette som før i stor grad. Hvis terskelen derimot ikke er tett, er det usikkert hvor stor del av Abbotjern som vil forsvinne. Dette vil medføre større, negative konsekvenser for området i Abbotjerns umiddelbare nærhet.

Stien som fører opp til Abbotjern er planlagt utvidet og brukt som anleggsvei, og vil bli negativt påvirket i anleggsperioden. Det blir viktig i en opprydningsfase å tilbakeføre stien til sin opprinnelige stand, så langt dette er mulig. Blant annet bør sprengning for å komme gjennom vanskelige partier på stien unngås. Det bør også vurderes om anleggsveien kan gjøres smalere ved å bruke mindre maskiner. Sørums kommun og FNF Akershus skriver i sine uttalelser at berørte stier må legges om/holdes åpne. I tilfellet med Abbotjern, hvor den største stien opp til vannet vil brukes til anleggsvei er det viktig å legge om stien eller skilte til et annet alternativ. Vi har imidlertid forståelse for at det kan bli vanskelig å finne en tilsvarende bred og lettframkommelig sti, og mener det er urimelig å kreve at den alternative stien er av like høy standard som dagens hovedsti.

Flere av høringspartene forutsetter at det ikke deponeres betong og andre masser inne ved dammen. Fylkesmannen skriver at forurensningsloven forutsetter at alt næringsavfall i utgangspunktet skal transporteres til godkjent mottak. Dameier må dermed avklare deponispørsmålet med Fylkesmannen i Oslo og Viken, som har myndighet etter forurensningsloven.

Landskap

Hvis terskelen, som antas å ligge 100 m oppstrøms dammen, holder vann vil konsekvensene for landskapet rundt Abbotjern være små. Da er det snakk om en senkning av vannstand på ca. 0,5 m og overflatearealet forblir omtrent likt.

Hvis terskelen ikke holder vann er det usikkert hvor stor del av tjernet som forsvinner. På vestsiden av vannet er terrenget forholdsvis flatt, og det vil kunne bli store områder med blottlagt innsjøbunn. På østsiden, og særlig på sørøstsiden er terrenget brattere, og endringen i vannstand vil være mindre synlig enn på østsiden. Det kommer likevel til å bli en endring i landskapet, fra et åpent vann til myrete områder og etter hvert buskas og skog.

Et eventuelt deponi ved dammen vil også få en effekt for landskapet for de som er best kjent i området. Hvor stor effekten blir kommer an på utformingen av deponiet. Det vil, hvis deponi tillates,

måtte settes krav om at deponiet må dekkes til på en slik måte at det ikke vil bli synlig, og at gress/siv, busker og etter hvert trær kan vokse på deponiet.

Samfunnsmessige fordeler

En nedlegging av dam Abbortjern vil gjøre området sikrere og fjerne risikoen for dambrudd.

Oppsummering

De største negative konsekvensene ved tiltaket vil være tørrlegging av innsjøbreddene i Abbortjern og anleggsarbeid i et attraktivt tur- og friluftsområde. Abbortjern ligger i et svært viktig friluftsområde, Kommuneskogen-Krogstad, og er mye brukt av lokalbefolkningen.

NVEs konklusjon og vassdragskonsesjon

§ 41 i vannressursloven sier at konsesjon til nedlegging skal gis så fremt ikke særlige grunner taler imot. I denne saken har ikke NVE funnet særlige grunner som taler imot nedlegging av dam Abbortjern. NVE gir Nedre Romerike Vannverk AS tillatelse etter vannressursloven §§ 8 og 41 til å legge ned dam Abbortjern. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

NVE minner om at Fet kommune har anledning til å overta dam Abbortjern, i henhold til vannressursloven § 42.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

Denne konsesjonen bortfaller hvis ikke rivingsarbeidet er satt i gang senest tre år etter at konsesjonen ble gitt, jf. vannressursloven § 27. Det samme gjelder hvis arbeidet deretter blir innstilt i mer enn to år. NVE kan forlenge fristen én gang med inntil tre nye år.

Hvis konsesjonen eller konsesjonsvilkårene brytes kan det ilegges overtredelsesgebyr, eller straff med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vannressursloven §§ 60a og 63 første ledd bokstav c.

Vi minner også om at konsesjonæren plikter å varsle NVE om eventuelle navne- og/eller adresseendringer frem til selskapet er lagt ned.

Konsesjonsvilkår for nedlegging av dam Abbortjern

Punktene under oppsummerer føringer og krav som ligger til grunn for konsesjonen. Det kan likevel forekomme at det er gitt føringer andre steder i dette dokumentet som ikke har kommet med her. NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dette dokumentet gjelder.

NVE gir tillatelse på følgende vilkår:

Plan for gjennomføring

- Det skal utarbeides en plan for gjennomføring av nedleggingen. Planen skal forelegges NVEs miljøtilsyn og godkjennes før arbeidet settes i gang. Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene.

Vannstandsendringer

- Vannstanden i Abbortjern skal senkes med en såpass lav hastighet at det ikke medfører urimelige ulemper/skader for naturmiljøet og innsjøbreddene/innsjøbunnen. Dette innebærer blant annet tilstrekkelig lav hastighet for å unngå stor avrenning fra tørrlagt areal i Abbortjern og for å unngå utgliding/erosjon fra breddene.

Undersøkelser

- Det må undersøkes om det fins edelkreps i vannet. Dersom arten fins i vannet og blir negativt påvirket, skal søker ta kontakt med Fylkesmannen i Oslo og Viken for en vurdering av avbøtendetiltak.

Veier

- Anleggsveien skal følge den brede stien fra parkeringsplassen langs fylkesvei 170 opp til dammen. Inngrep i traseen må gjennomføres skånsomt og medføre minst mulig varige sår. Det må legges et dekke mellom terrenget og bæremassene til veien. Sprengning bør unngås. Hvis det må sprenges,

bør det først vurderes om det fins en alternativ trasé rundt det som må sprenges og om dette er en bedre løsning enn å sprengte i stien. Maksimal veibredde settes til 3 m, som samsvarer til det som er oppgitt i søknaden. Etter anleggsarbeidene skal stien tilbakeføres til opprinnelig stand.

Deponi

- Hvis det viser seg at veien kan gjøres smalere (< 3 m) og mindre inngripende i terrenget hvis betong fra dammen ikke må fraktes ut, mener NVE at deponi bør tillates. Dette må beskrives i plan for gjennomføring. Det må også avklares med Fylkesmannen i Oslo og Viken etter forurensningsloven om deponi på stedet er mulig.

Annet

- Midlertidig deponi og riggområde skal ligge så nært inntil dammen som mulig. Det skal være minst mulig og settes i stand etter endt anleggsperiode.
- Det vil være NRV sitt ansvar å sørge for at stinettet holdes åpent rundt Abbotjern, og at det fins et alternativ til den stien som blir brukt som anleggsvei. Det må informeres om nedleggingen og anleggsperioden på skilt ved parkeringsplassen og ved dammen/anleggsområdet.
- Det skal beskrives i plan for gjennomføring hvordan risikoen for å innføre uønskede/svartelistede arter til magasinområdene skal minimeres, med særlig fokus på anleggsmaskiner o.l.
- Ved nedtapping av Åmodtdammen skal søppel som tidligere er dumpet i innsjøen ryddes og sendes til godkjent mottak. Kravet gjelder hele arealet som blir tørrlagt ved nedlegging av dammen.

Rune Flatby

Avdelingsdirektør

Gry Berg

seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Forholdet til annet lovverk – dam Abbortjern

Forholdet til plan- og bygningsloven

Forskrift om byggesak (byggsaksforskriften) gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Forholdet til forurensningsloven

Det må søkes Fylkesmannen i Oslo og Viken om nødvendig avklaring etter forurensningsloven. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

Forholdet til EUs vanndirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

Vannforskriften § 12 skal vurderes når det fattes enkeltvedtak om ny aktivitet eller nye inngrep i en vannforekomst som kan medføre at miljømålene ikke nås eller at tilstanden forringes. Nedlegging etter vannressursloven §§ 8 og 41 medfører et nytt inngrep, men fjerner samtidig en eksisterende påvirkning. Etter vannforskriften § 12 kan nye inngrep i en vannforekomst gjennomføres selv om dette medfører at miljømålene i §§ 4-6 ikke nås eller at tilstanden forringes, forutsatt at visse betingelser er oppfylt. Den første betingelsen i § 12 er at alle praktisk gjennomførbare tiltak skal settes inn for å begrense negativ utvikling i vannforekomstens tilstand. Ved konsesjonsbehandlingen vurderer NVE praktisk gjennomførbare avbøtende tiltak som vil redusere skadene eller ulempene ved tiltaket. Videre er det betingelser om at samfunnsnyttien av nye inngrep er større enn tapet av miljøkvalitet og at hensikten med tiltaket ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Etter NVEs vurdering vil nedleggingen på sikt forbedre tilstanden i vannforekomsten, ved at den bringes tilbake til naturlige forhold, og tiltaket vil bidra til å nå målet om god økologisk tilstand.